

Н.В. Руденка

(Сумський державний університет, м. Суми)

**СПОСОБИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ
ЗАСВОЄННЯ МОВНОГО МАТЕРІАЛУ
ТА СИСТЕМАТИЗАЦІЇ ЗНАНЬ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ
ІНОЗЕМНИХ МОВ У ВНЗ**

Мета будь-якого навчального курсу у ВНЗ полягає у тому, щоб навчити студентів якісного опрацювання матеріалу та розвинути в них навички узагальнення та систематизації знань. Самого лише запам'ятовування, яке базується на автоматичному заучуванні, недостатньо, бо частіше за все такі знання набуваються хаотично і є короткочасними. Для закріплення та систематизації знань необхідні такі важливі чинники, як довільна увага та практичне застосування отриманої інформації (тренування мовних навичок). У залученні до навчального процесу мимовільної уваги, яка є найякіснішим помічником студентів у запам'ятовуванні нових слів та стійких словосполучень під час вивчення іноземної мови, велику роль відіграє особиста зацікавленість. Цей ключовий фактор допомагає утримувати увагу слухачів протягом заняття. Щоб викликати зацікавленість, необхідно урізноманітнювати навчальний процес, тобто застосовувати ігрові та конкурсні вправи, чергувати різні види завдань, залучати технічні засоби (аудіо-, відеофонограми), розробляти наочні матеріали (таблиці, фотографії, малюнки) та творчі завдання. Також ефективному засвоєнню мовного матеріалу сприяє залучення студентів у процес викладання, тобто студентам надається можливість самостійно розробити план заняття, написати завдання для контрольного заходу (самостійної, контрольної роботи, та ін.). Такий вид роботи дозволяє студентам зрозуміти базові принципи створення типових вправ та допомагає скоротити час виконання подібних завдань на контрольному заході.

Творчі завдання, які включають інсценування життєвих ситуацій, драматизацію (діалоги, спектаклі), спонукають студентів до практичного застосування мовних навичок, пошуку шляхів самореалізації та розвитку

творчих здібностей. Написання віршів, невеликих історій з використанням нового лексичного та граматичного матеріалу є особливо ефективним на етапі введення нової теми. Ігрові та конкурсні вправи, дискусії розвивають у студентів почуття конкурентності, підвищують мотивацію вивчення мови та бажання проявити себе. Широкий простір для творчості дає робота з літературними текстами, віршами, піснями. Це й читання напам'ять, ілюстрування власними малюнками, художній переклад, продовження сюжету, підбір мелодій до вірша і т. ін. [2, 67].

У методиці навчання іноземних мов вагома роль для організації ефективного формування складових комунікативної компетенції відводиться технічним засобам. За останні роки це питання стало особливо актуальним у зв'язку з появою таких найновіших на сьогоднішній день технічних засобів, як комп'ютер, відео, а також електронно-акустичного лінгафонного обладнання. При опрацюванні мовного, зокрема граматичного, матеріалу застосування відеофонограми сприяє підвищенню продуктивності праці. Відеофрагмент відтворює мовне середовище, ілюструє, як носії мови поведуться в певній ситуації, демонструє мову в супроводі жестів і міміки (паралінгвістичних засобів), що притаманне "живому" мовленню та не може бути проілюстрованим в чинних підручниках. Комплексне використання відео, комп'ютера та лінгафонного обладнання в процесі навчання іноземних мов створює особливе комунікативне середовище, в якому забезпечуються набуття міцних знань та формування іншомовної граматичної компетенції шляхом підвищення можливостей сприйняття та опрацювання інформації студентами. Це досягається завдяки сприйманню навчальної інформації одночасно органами зору та слуху, підключенню до опрацювання інформації механізмів образного сприйняття, позитивному впливу на емоційну сферу особистості студента, залученню довільної та мимовільної Уваги. Комплексне використання відео, комп'ютера у поєднанні з аудиторними видами роботи забезпечує сприятливі умови для індивідуальної, парної та групової навчальної діяльності студентів. Використання комп'ютерних вправ,

розроблених у текстовому редакторі, є доцільним при проведенні контролю, а також на етапі тренування для формування вмінь вживання граматичних структур. Перехід до «живого» мовлення здійснюється після виконання тренувальних комп'ютерних вправ на основі матеріалу усних тем та спеціально підібраного фрагмента відеофільму, який використовується для моделювання комунікативних ситуацій.

Для систематизації знань важливо організувати подання матеріалу за наступними принципами:

1. Лексичний матеріал можна подавати, наприклад, за сферами використання (назви предметів побуту, тварин, частин тіла, кулінарні

123

терміни тощо) та за формальними показниками, тобто скласти таблиці з сім'ями слів зі спільним коренем або фразових дієслів зі спільним значеннєвим словом, наприклад:

Gehen: ausgehen, mitgehen, nachgehen, spazieren gehen, zugehen

Take: take after, take up, take off, take in, take on, take over

2. Фразеологічні звороти та прислів'я також потрібно розглядати у межах певної теми. Крім того, можна також розробити окремі списки зворотів зі спільним концептом, наприклад стійкі словосполучення з елементами кольору, з назвами тварин, рослин та ін.

3. У якості самостійної роботи студенти можуть створювати синонімічні ряди слів та фраз, включаючи варіанти з різних функціональних стилів (нейтральні, пишномовні, поетичні, сленгові слова, евфемізми та ін.).

4. У засвоєнні граматичного матеріалу важливим є постійне повторення вже відомих граматичних форм та структур, шляхом порівняння їх з подібними формами нового граматичного матеріалу.

5. На етапі введення граматичного матеріалу для кращого його засвоєння можна наводити приклади вживання певної структури у художній літературі, періодичних виданнях, а також надавати студентам можливість самим

підбирати приклади з публіцистичних, наукових текстів, тощо. Найкраще запам'ятовується матеріал з яскравими, емоційно насиченими прикладами.

Щоб всі вищезгадані способи підвищення ефективності засвоєння матеріалу мали потрібний результат, необхідно налаштувати студентів на робочий лад та ввести їх в специфічну мовну атмосферу ще з перших хвилин заняття. Налагодити органи мовлення та мозок на сприйняття та відтворення інформації на іноземній мові допоможе мовленнєва зарядка. Регулярне, цілеспрямоване проведення мовної зарядки дозволяє; 1) повторити й міцно засвоїти лексику. 2) закріпити в пам'яті студентів нові граматичні структури й мовні звороти, які ще недостатньо міцно засвоєні в процесі роботи з підручником. 3) краще опанувати навичкою діалогу [1, 28].

Задля моделювання мовної ситуації на мовленнєвій зарядці можна використовувати різні засоби. Можна вводити ситуацію у формі певних відрізків дійсності, зафіксованих вербально або графічно, тобто у формі текстів або малюнків. Спілкування виникає втому випадку, коли викладачеві вдається, спираючись на зміст, викликати різне ставлення до однакових речей. Цим прийомом можна користуватися не тільки на основі спеціально підібраних учбових текстів, але й під час обговорення будь-якої теми, що у даний момент стає актуальною. Для створення ситуацій спілкування можуть також використовуватися малюнки, схеми. Як і в тексті, у малюнку повинне бути щось «недомальоване» (еквівалентне вилученим лапкам тексту).

124

Вербальні опори можуть використовуватися для засвоєння граматичної сторони мовлення в так званих граматичних таблицях. Бажано зв'язати бесіду, розпочату у межах мовної зарядки, з темою уроку й логічно перейти до навчального етапу [3, 67].

Таким чином, для кращого засвоєння матеріалу важливо залучити студентів у творчий процес, підвищити мотивацію до вивчення мови, подавати новий матеріал за певними категоріями, активно використовувати ТЗН.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вопросы лингвистики и методики преподавания иностранных языков, Вып.6.-М., 1982.-209С.
2. З досвіду викладання іноземної мови. - К.: Радянська школа, 1980. -112с.
3. Селевко Г.К. Технология развивающего обучения. - Л.: «Просвещение», 1995.-169с.